

11. Шевченко А.А. Формування та ефективне використання економічного потенціалу підприємств харчової промисловості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. – Тернопіль: Тернопільська академія народного господарства / А.А. Шевченко. – 2007. – С. 26-30.

12. Штимер Л. Система стратегічного управління потенціалом матеріально-сировинних ресурсів підприємства. / Л. Штимер // Економічний аналіз. – 2011. - № 9.1. – С. 387-389.

УДК 005.915

Нагорний Є. О., здобувач кафедри корпоративних фінансів та контролю,
ДВНЗ «Київський Національний Економічний Університет імені Вадима Гетьмана»

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ЯК РЕЛЕВАНТНИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто питання використання та управління активами підприємств. Досліджено основні аспекти управління оборотними та необоротними активами. Здійснено аналіз та виокремлено основні цілі та завдання управління активами підприємства. Визначено головні принципи, яким повинна підпорядковуватися політика управління активами підприємства.

Ключові слова: активи, управління активами, оборотні та необоротні активи, цілі управління активами, принципи управління активами.

Nagorny I.

ASSETS MANAGEMENT SYSTEM AS A RELEVANT FACTOR OF EFFECTIVE ENTERPRISE'S DEVELOPMENT

This article deals with the questions of assets use and management. It was determined that the formation and management of assets is quite important for normal functioning of the enterprise. The analysis of theoretical statements concerning the assets management is made and the most important points are highlighted. The main aspects of current and non-current assets are researched. Their difference that influences on the policy of assets management is highlighted. The analysis made and the main goals and objectives of the assets management of the enterprise are distinguished. The schemes of assets management system and assets management objectives are developed. It is also

distinguished that implementation of the researched system of assets management will provide the great benefits for Ukrainian enterprises. It will also provide more effective managerial decisions that are very good under the conditions of modern Ukraine's economy. The key principles that should be subject to the policy of the assets management of the enterprise are determined. They include the most important ones, and their implementation will increase the role of assets management in the system of all enterprise.

Key words: assets, assets management, current and non-current assets, objectives of assets management, principles of assets management.

Нагорный Е. А.

СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ АКТИВАМИ КАК РЕЛЕВАНТНЫЙ ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрены вопросы использования и управления активами предприятий. Исследованы основные аспекты управления оборотными и необоротными активами. Осуществлен анализ и выделены основные цели и задачи управления активами предприятия. Определены основные принципы, которым должна подчиняться политика управления активами предприятия.

Ключевые слова: активы, управление активами, оборотные и необоротные активы, цели управления активами, принципы управления активами.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасна фінансова наука характеризується відсутністю єдиних теоретичних та практичних підходів до управління активами підприємств. Складність управління активами визначається їх структурою. Так, наприклад, не існує єдиного методу щодо трактування категорії оборотного капіталу, закономірностей його руху, управління в межах підприємства та співвідношення з іншими економічними категоріями (оборотні засоби, оборотні фонди, фонди обігу). В свою чергу нематеріальні активи підприємства також мають свою специфіку та дискусійні аспекти управління. Раціональне використання нематеріальних активів повинно зміцнити конкурентні позиції підприємства шляхом виробництва високотехнологічної продукції.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблема управління активами підприємства є взагалі достатньо дослідженою в економічній

літературі. Питання формування, використання та управління активами підприємства досліджувалися такими зарубіжними вченими як: І. Ансофф, Ф. Котлер, М. Портер, А. Сміт, А. Томпсон, Й. Шумпетер, а також українськими науковцями: М. Д. Білик, В. М. Гесць, С. В. Мочерний, С. Ф. Покропивний, Н. В. Чебанова, та інші. Однак на сучасній стадії розвитку української економіки, існує нагальна потреба у виявленні більш ефективного управління активами підприємств, що буде забезпечувати їх стабільний розвиток. Рациональне управління активами повинне покращити фінансову стабільність підприємств, виробити перспективну фінансову стратегію та забезпечити підвищення їхньої конкурентоспроможності.

Цілі статті. Цілями статті є дослідження теоретичних і практичних аспектів використання та управління активами в перехідних умовах сучасної української економіки. Необхідним є також виокремлення найбільш ефективних інструментів управління активами та визначення принципів, що сприятимуть їх раціональному використанню.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Фінансовий успіх суб'єкта господарювання досягається збалансованим розвитком усіх компонентів управління. Комплекс цих елементів формує фінансову стратегію, яка в свою чергу являє собою єдність цілей та механізм їх досягнення.

В даному аспекті ми будемо розглядати активи підприємства як системоутворюючий фактор. Тому сьогодні одним з найактуальніших завдань у забезпеченні підвищення ефективності виробничої діяльності підприємств є суттєве вдосконалення управління активами. Активи підприємства, існуючі в матеріальній, нематеріальній та фінансових формах, є економічними ресурсами підприємства, ефективність управління якими є основою внутрішньогосподарського механізму одержання прибутку підприємством.

В умовах жорсткої конкуренції, що супроводжує розвиток ринкової економіки, необхідно постійно удосконалювати системи

та форми управління активами і пасивами, швидко оволодівати нагромадженими в теорії та практиці знаннями, знаходити нові неординарні рішення в динамічній ситуації [1, с. 295-299].

Характеризуючи активи як об'єкт фінансового управління, необхідно зазначити особливості їх окремих складових. Так, необоротні активи є найменш мобільною частиною майна. Під необоротними активами треба розуміти активи, які використовуються підприємством у його діяльності протягом тривалого періоду часу (більше одного року) та від використання яких підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, а їх вартість може бути достовірно визначена.

До оборотних активів підприємства відносять ті види майнових цінностей, які повністю споживаються за один виробничий цикл. Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Значну частку оборотних активів на підприємствах складають запаси [3].

На основі здійсненого аналізу навчальної літератури сформовано підхід до системи управління активами підприємства (рис. 1).

Аналіз рис. 1 свідчить, що управління активами на будь-якому підприємстві є важливим елементом, який охоплює широкий спектр завдань. Також слід зазначити, що політики управління грошовими коштами, виробничими запасами та дебіторської заборгованості входять у загальну систему політику управління оборотними активами. Тому ми будемо розглядати управління активами як таке, що складається з двох основних блоків – управління оборотними та необоротними активами.

Як зазначає Л. Коваленко, основне завдання управління необоротними активами полягає у забезпеченні своєчасного оновлення основних виробничих фондів та високої ефективності їх використання.

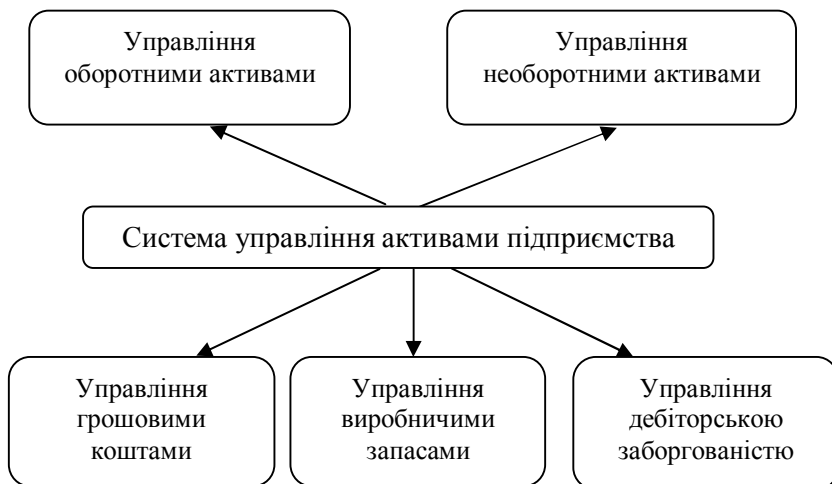

Рис. 1. Структурна система управління активами підприємства

*Розроблено автором самостійно

І, навпаки, політика управління оборотними активами відзначається значною маневреністю, можливістю активного впливу на їх розмір, склад, структуру, оборотність, ліквідність та прибутковість [6, с.271]. Саме тому вважається, що в процесі управління оборотними активами вирішується ширше коло завдань саме в плані фінансового менеджменту

В свою чергу Т. Момот вважає що управління оборотними активами – це складова цілісної системи управління підприємством, пов’язаного з прийняттям рішень стосовно грошових потоків у короткостроковому періоді.

А управління нематеріальними (необоротними) активами підприємств – це система обґрунтування та реалізації управлінських рішень, що стосуються вибору, придбання (створення), оцінки та використання нематеріальних активів з метою підвищення ефективності їх використання та діяльності підприємства [2, с. 119].

За словами Т. Мельник, політика управління необоротними активами являє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства і полягає у фінансовому забезпеченні своєчасного їх оновлення та високої ефективності використання. При розгляді динаміки обсягу необоротних активів підприємства доцільно проводити порівняльний аналіз темпів їх зростання з темпами зростання обсягів виробництва і реалізації продукції, обсягом оборотних активів підприємства.

Головною метою політики управління оборотним капіталом є визначення обсягу і структури поточних активів та джерел їх фінансування і співвідношення між ними, достатнього для забезпечення довгострокової виробничої й ефективної фінансової діяльності підприємства. Крім того, важливим є забезпечення достатнього рівня для стабільної господарської діяльності [7, с.107].

Аналіз даних визначень та трактувань дає нам змогу зробити певні висновки стосовно специфіки управління активами підприємства в залежності від їх виду:

– так, спільним є те, що названі автори вважають, що управління як оборотними, так і необоротними активами є частиною загальної фінансової стратегії. І тут з ними не можна не погодитися, так як управління оборотними активами пов’язане з безпосереднім рухом грошових коштів та станом платоспроможності будь-якого підприємства. Тобто, управління оборотними активами включає в себе підтримання достатнього рівня ліквідності підприємства, підтримання його ефективної фінансової діяльності та оптимізації структури джерел їх функціонування;

– слід також зауважити, що управління оборотними активами пов’язане більшою мірою з поточною діяльністю підприємства і управління поточними активами, що свідчить про необхідність підвищення його ефективності в короткостроковому періоді. Тим паче, коли мова йде про максимізацію грошових залишків та піднесення рівня платоспроможності підприємства та коли необхідно використовувати маневреність грошових потоків;

– політика управління необоротними активами має свої відмінності і це зумовлено самою специфікою даного виду активів. В цьому випадку, управління необоротними активами на будь-якому підприємстві пов'язане з оновленням виробничих фондів, ефективним їх використанням та підвищенням рівня рентабельності. Звичайно, управління необоротними активами також пов'язане з фінансовою діяльністю підприємства, але в довгостроковому періоді воно не так залежне від неї і не потребує значної маневреності. Тут не слід забувати й про порівняльний аналіз темпів зростання виробничих фондів з темпами зростання обсягів виробництва, потрібно постійно проводити аналіз коефіцієнтів рентабельності та виробничої віддачі.

Політика управління і оборотними, і необоротними активами має на меті одне – стабільний розвиток підприємства та збільшення його прибутковості. Але зазвичай, їхні цілі та завдання мають свої певні відмінності, і можна зробити висновок, що політика управління оборотними активами більша прив'язана до фінансового менеджменту, так як має більше залучення до управління грошових потоків на підприємстві. Проте важливість цих обох видів управління не треба порівнювати або оцінювати – в системі фінансового управління компанією вони повинні працювати комплексно та взаємоорганізовано.

Тепер, розглянемо комплекс завдань, що стоять перед фінансовим менеджментом, які він повинен виконати задля ефективної діяльності підприємства. Зобразимо графічно цілі управління активами підприємства на рис. 2.

Виконання цілей та завдань, які зображені на рис. 2, дозволить українським підприємствам вийти на якісно новий рівень управління їхніми активами. В умовах перехідної економіки, підвищення ефективності використання активів дасть змогу багатьом підприємствам вийти на новий рівень конкурентоспроможності.

Рис. 2. Цілі управління активами підприємства

*Розроблено автором самостійно

На рисунку 2 також здійснено основний акцент на розподіл завдань для оборотних та необоротних активів. Така постановка цілей дозволить раціональніше використовувати наявні ресурси підприємства (фінансові, трудові) для удосконалення процесу управління активами.

Крім того, вкрай важливим є дотримання деяких принципів та засад управління, які додатково будуть сприяти підвищенню його

ефективності. Необхідно зазначити, що найважливішими з них є наступні:

1. Управління має бути комплексним. Комплексність управління вимагає охоплення всіх ланок і сторін діяльності, всебічного вивчення причинних залежностей в діяльності банку.

2. Однією з вимог до управління є забезпечення системного підходу, коли кожний досліджуваний об’єкт розглядається як складна динамічна система, яка включає низку елементів, певним чином пов’язаних між собою і зовнішнім оточенням.

3. Управління активами має бути об’єктивним, конкретним і точним. Воно має будуватися на достовірній, перевіреній інформації, що реально відображає об’єктивну дійсність, а висновки мають бути обґрунтовані точними аналітичними розрахунками.

4. Управління покликане бути дійовим, активно впливати на процес діяльності підприємства і його результати.[4, с. 208].

5. Управління повинне мати науковий характер, тобто базуватись на основах економічної науки, а також враховувати конкретні умови розвитку національних економік, використовувати прогресивні методи фінансово-економічних досліджень та математичного моделювання.

6. Управління активами має виконувати завдання як тактичного, так і стратегічного характеру. Це викликане структурою активів та необхідністю поєднувати ці два напрями, задля нормального функціонування підприємства. Вони повинні бути взаємозв’язаними та ефективно доповнювати один одного. Це саме стосується і стратегічного та тактичного планування в процесі управління активами.

7. Використання контролю в процесі управління є необхідним аспектом. Він дозволяє своєчасно виявляти помилки в процесі функціонування підприємства, аналізувати їх та приймати відповідні рішення стосовно їх коригування та прийняття управлінських рішень.

Висновки. Отже, на сучасному етапі розвитку економіки, активи є одним з найважливіших факторів будь-якого виробництва, їх склад і ефективність використання прямо впливає на кінцевий

результат господарської діяльності підприємства. Ефективна політика управління активами дає підприємству велику кількість переваг, робить його фінансову діяльність стабільною, забезпечує високу конкурентоспроможність на ринку у довгостроковому періоді. Забезпечення високого рівня ліквідності активів, їх своєчасного оновлення, раціональності їх використання та оптимізації структури джерел фінансування є першочерговими завданнями для більшості українських підприємств. Важливим завданням є виокремлення управління оборотними та необоротними активами, що дозволить ефективніше використовувати ресурси підприємства та підвищувати рівень ефективності управлінських рішень. Виконання даних пунктів зробить вітчизняні підприємства більш конкурентними зокрема та національної економіки загалом.

1. Гаврилюк Я. І. Підвищення ефективності управління активами підприємств залізничного транспорту. – Збірник наукових праць ДЕГУТ. Серія «Економіка і управління», 2012. Вип. 21–22, Ч. 1 – с. 295 – 299.

2. Момот Т. В., Безугла В. О., Тараруєв Ю. О., Кадничанський М. В., Чалий І. Г. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. / За ред. Момот Т. В. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 712 с.

3. Наказ Міністерства Фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>

4. Олійник, Л. В. Сучасні підходи до ефективного управління ресурсами та активами підприємства / Л. В. Олійник // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2012. – №4, Т.2. – С. 206-209.

5. Ротар Д. А. Ключові особливості стратегічного управління активами підприємств та шляхи його удосконалення / Д. Ротар // Економічні науки. - 3. Фінансові відносини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2011/Economics/3_87197.doc.htm

6. Фінансовий менеджмент Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. — 485 с.

7. Фінансовий менеджмент: Методичні вказівки для самостійного вивчення курсу / Уклад.: Т. М. Мельник, І. О. Школьник, І. М. Боярко. – Суми: УАБС НБУ, 2006. – 178 с.